

Landelijke Staforganisatie

Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag
www.kinderbescherming.nl

Datum

28 februari 2024

memo

Memo meerouderschap en meeroudergezag
Visie Raad voor de Kinderbescherming

Algemeen

In 2019 heeft de Raad voor de Kinderbescherming haar visie op meerouderschap, meeroudergezag en deelgezag vastgesteld, op verzoek van DGSenB. Inmiddels is deelgezag naar de achtergrond en worden er stappen voorbereid voor een regeling voor meerouderschap en meeroudergezag.

Hiertoe zijn in 2023 focusgroepen georganiseerd waaraan de RvdK heeft deelgenomen. De contouren van een regeling voor meerouderschap en meeroudergezag krijgen vorm. Op basis daarvan en op basis van inzichten opgedaan in de focusgroepen, heeft de RvdK aangegeven zijn visie te willen updaten.

Meerouderschap en meeroudergezag

Conform het advies van de Staatscommissie herijking ouderschap, wordt momenteel een regeling voor meerouderschap uitgewerkt. Van meerouderschap kan sprake zijn in verschillende situaties. Het kan zijn dat de ouders hierover vóór de geboorte van het kind afspraken hebben gemaakt, zoals bij regenbooggezinnen; het kan ook later in het leven van het kind ontstaan, bijvoorbeeld bij een samengesteld gezin met stiefouders of in pleegzorgsituaties. De RvdK komt, al dan niet op verzoek van de rechtbank, in aanraking met situaties waarin onder andere gezag of omgang een twistpunt is bij ouders. Situaties waarin hoogoplopende en soms langdurende conflicten een bedreiging zijn voor een gezonde ontwikkeling van kinderen. De RvdK formuleert zijn standpunt vanuit de vraag in hoeverre het belang van kinderen door meerouderschap/meeroudergezag is gediend.

De RvdK heeft zich in 2019 op het standpunt gesteld dat meerouderschap niet in strijd is met het belang van het kind. Ten aanzien van meeroudergezag stelde de RvdK dat dit niet in het belang van het kind is. Hierbij was tot nu toe de belangrijkste onderbouwing dat gezag tussen twee mensen soms al leidt tot veel conflicten en dat we een risico zien op nog meer conflicten wanneer drie of vier ouders gezag hebben over een kind.

Onderbouwing Intentioneel meerouderschap

Wanneer sprake is van intentioneel meerouderschap, moet op advies van de Staatscommissie Herijking Ouderschap: Kind en Ouders in de 21^e Eeuw (aanbeveling 35) aan de volgende voorwaarden worden voldaan:

- De aspirant-meerouders zullen het meerouderschap zorgvuldig voorbereiden, hierover vóór de conceptie goed nadenken en afspraken maken.

- Deze afspraken worden vastgelegd in een meerouderschapsovereenkomst waaruit het voornemen blijkt om samen en op gelijkwaardige wijze ouder van het kind te zijn.
- Het meerouderschap kan gelden voor maximaal vier ouders, verdeeld over maximaal twee huishoudens.
- De regeling is alleen toegankelijk voor de geboorteouder, de personen met wie het kind een genetische band heeft, en hun partner(s).
- De afspraken worden vóór de conceptie voorgelegd aan de rechter, die beslist over het ontstaan van meerouderschap.
- In de procedure wordt een bijzonder curator benoemd die bij de rechter het perspectief van het toekomstige kind zal verwoorden.¹

Deze voorwaarden zijn opgenomen in de eerste uitwerking van de verkenning naar een regeling voor meerouderschap.

Aangepaste visie RvdK

In 2024 wil de RvdK op de eerder vastgestelde visie een belangrijke nuancering aanbrengen. Voor wat betreft intentioneel meerouderschap vóór de conceptie met meeroudergezag, stellen wij ons op het standpunt dat dit niet in strijd is met het belang van het kind. Wij brengen deze nuancering aan op basis van inzichten die we hebben opgedaan in gesprekken met professionals die werken met de doelgroep, belangenorganisaties en ervaringsdeskundigen (zowel ouders als kinderen in regenbooggezinnen waarbij sprake is van intentioneel meerouderschap).

Bij het regelen van intentioneel meerouderschap zou volgens de Staatscommissie meeroudergezag het uitgangspunt moeten zijn, onder de genoemde voorwaarden. Een regeling voor meeroudergezag houdt volgens de Staatscommissie in dat als de rechter een meerouderschapsovereenkomst heeft goedgekeurd, er ook meeroudergezag ontstaat.

Voor wat betreft meeroudergezag bij stiefouders en pleegzorgsituaties blijft onze visie onveranderd.

Onderbouwing aangepaste visie

Een belangrijk argument is, dat we horen van kinderen die opgroeien in regenbooggezinnen, dat zij eronder lijden dat de mensen die zij als ouders beschouwen, voor de wet niet allemaal een gelijkwaardige rol hebben jegens hen. Dit doet geen recht aan de ervaring en leefwereld van de kinderen. De RvdK beschouwt daarom een regeling voor intentioneel meerouderschap in het belang van het kind. Het doet recht aan de beleving van kinderen die meer dan twee ouders hebben, en we vinden het niet aannemelijk dat in deze gezinnen het aantal conflicten rond gezag en omgang zal toenemen wanneer drie of vier mensen het gezag hebben over de kinderen.

De RvdK ziet, wanneer aan al de eerder genoemde voorwaarden is voldaan, daarnaast vanuit het belang van het kind geen risico in intentioneel meerouderschap met meeroudergezag. Het standpunt dat meer mensen met gezag ook een groter risico geeft op meer

¹ Zie ook de [Bijlage - Weergave advies Staatscommissie regelingen tot meerouderschap en -gezag](#).

conflicten, achten wij bij intentioneel meerouderschap niet plausibel. Wij hebben vanuit de casuïstiek geen signalen dat in deze gezinnen vaker conflicten rond gezag en omgang zijn. Dit zien we in gezinnen waarin sprake is van stiefouders wel. Dit neemt niet weg dat ook in gezinnen waarbij sprake is van intentioneel meerouderschap, conflicten kunnen ontstaan. En ook al worden voor de conceptie nog zulke duidelijke afspraken gemaakt, dat is geen garantie dat alle partijen zich aan deze afspraken houden. Wij hebben alleen geen aanwijzingen dat dit vaker het geval is in gezinnen die al voor de conceptie afspraken maken, dan in reguliere twee-oudergezinnen. Conflicten rond gezag en omgang tussen twee ouders, hangen vaak samen met strijd en conflict over het beëindigen van de liefdesrelatie tussen de ouders. In situaties van intentioneel meerouderschap, is er meestal geen sprake van een liefdesrelatie tussen alle drie of alle vier de ouders. Een conflict over gezag en omgang dat samenhangt met het einde van de relatie, zal daarom niet snel betrekking hebben op alle drie of vier ouders. Mogelijk hebben de ouders die buiten die relatie staan zelfs een dempende werking op het conflict. De redenering dat meer juridische ouders ook leidt tot meer conflicten lijkt, voor gezinnen waarin sprake is van intentioneel meerouderschap, daarom niet op te gaan.

Een ander punt is, dat deze meeroudergezinnen nu al bestaan én dat de ouders die geen gezag hebben ook nu al rechten hebben. Weliswaar zijn er twee personen de juridische ouder van het kind, maar feitelijk zijn er al drie of vier opvoeders. Ook de opvoeders zonder gezag kunnen bij het verbreken van de relatie aanspraak maken op omgang met het kind. De wet bepaalt immers dat een kind recht heeft op omgang met zijn ouders *en met degene tot wie het kind in een nauwe persoonlijke betrekking staat*. Artikel 8 van het Europees verdrag voor de rechten van de mens beschermt dit recht van de eerbiediging van het recht op 'family life'. Gelet op het voorgaande kunnen conflicten over de omgang dus ook nu al ontstaan met opvoeders die geen gezag hebben. Door het formaliseren van meeroudergezag ontstaat in dit opzicht geen nieuwe situatie met extra risico's voor het belang van het kind.

Samenvattend

Meerouderschap

De RvdK stelt zich op het standpunt dat meerouderschap niet in strijd is met het belang van het kind. Het is voor een kind belangrijk te weten bij wie het hoort en van wie het afstamt. Daarnaast is het voor de volwassenen prettig dat zij bevestigd worden in hun rol in het leven van het kind wanneer zij zich ouder mogen noemen. Ook voor de buitenwereld wordt op deze manier helder gemaakt dat kind en volwassene iets voor elkaar betekenen. Het mogelijk maken van meerouderschap komt daarmee tegemoet aan de maatschappelijke werkelijkheid van gezinnen. Dit geldt zowel voor regenbooggezinnen, als voor samengestelde gezinnen en pleeggezinnen.

Meerouderschap brengt ook de verplichting met zich mee dat de opvoeders hun best moeten doen om het kind, bijvoorbeeld na een scheiding, contact te laten houden met voor het kind belangrijke personen in zijn leven.

Meeroudergezag in pleeg- of stiefsituaties

Bij intentioneel meerouderschap acht de RvdK meeroudergezag niet in strijd met het belang van het kind. Voor wat betreft pleeg- en stiefgezinnen stelt de RvdK zich op het standpunt dat meeroudergezag niet in het belang is van het kind.

Omdat bij pleeg- en stiefsituaties de gezinsvorm waarin het kind opgroeit niet de intentie is geweest en er altijd sprake is van een breuk, crisis of minimaal een plan b, zien we hier een groter risico op conflicten. Dit neemt niet weg dat ook in stief- en pleeggezinnen alle betrokkenen bij een kind in harmonie met elkaar het beste doen voor het kind. Onze inschatting is hier echter wel dat het risico op strijd groter is.

Cijfers RvdK in de huidige situatie

In de huidige situatie, met maximaal twee juridische ouders en maximaal twee ouders met gezag, wordt de RvdK per jaar voor circa 5000 kinderen om advies gevraagd. Bij ongeveer 25% van deze kinderen is de situatie zo zorgelijk dat de RvdK besluit om het zgn. gezag – omgangsonderzoek onderzoek uit te breiden naar een beschermingsonderzoek. Dit betreft gemiddeld 1250² kinderen per jaar. Voor ongeveer 900 van deze kinderen verzoekt de RvdK een kinderbeschermingsmaatregel en is gedwongen hulpverlening nodig.

In de gezag- en omgangsonderzoeken van de RvdK worden veelal meerdere eindbesluiten genomen. In 70% over omgang (verdeling zorg-en opvoedtaken) In 30% over gezag. In een aanzienlijk deel van de zaken over gezag adviseert de RvdK om het gezag aan één ouder toe te kennen.

Als een regeling voor meerouderschap wordt ingevoerd, is de huidige inschatting dat dit voor de RvdK betekent dat we op jaarbasis 200 zaken rond meeroudergezag zullen krijgen. De verwachting is wel dat de eerste periode na invoering dit aantal hoger zal liggen.

² Deze cijfers betreffen slechts de echtscheidingsituaties; de kinderen van gehuwde ouders.